

Када је филм Инвазија, (The Invasion, 2007) у режији Оливера Хиршбигла (Oliver Hirschbiegel), прошле године коначно доспео у јавност, доживео је неуспех како у комерцијалном, тако и у погледу рецепције. Спој прослављеног европског редитеља и холивудске продукције се још једном показао као ризичан спој у тржишном смислу. Продуценти Warner Brothers-а нису били задовољним коначним Хиршбигловим материјалом па су чак у пост-продукцији ангажовали браћу Вачовски (Wachowski brothers) како би делимично преиначили сценарио и уз помоћ редитеља Џејмса МекТига (James McTeigue) снимили неколико нових сцена. Задатак је био једноставан: у претходном облику филму је недостајала акција па ју је требало додати. Водеће улоге припале су Никол Кидмен (Nicole Kidman) и Денијелу Крејгу (Daniel Craig). Испоставило се да ни слава аутора (који, додуше, нису радили координирано) и глумца није допринела тржишном успеху филма. Та чињеница не треба превише да чуди. Ради се о још једном филму који припада катастрофичком жанру на тему опште епидемије. Тачније, у питању је римејк филма из 1956. под називом Инвазија крадљиваца тела (Invasion of the Body Snatchers, режија Дон Сигел). Међутим, да ли Инвазија ипак доноси нешто ново?

Радња се догађа у Балтимору (САД) у наше време. Амерички свејат падне на Земљу доносећи заразни вирус који брзо и неприметно осваја Америку. Вирус постаје активан тек када заражени заспи чиме започиње процес „поновног рађања“ кроз слуз и гној, а у нови живот и нови дан заражени улази баш исти онакав какав је и био пре заразе – уз једну невидљиву разлику – он је сада ванземаљац и као такав ради за „ванземаљску ствар“ ширећи вирус где год стигне. Међутим, ванземаљци нису попут зомбија Џорџа Ромера (George Romero) који губе више менталне функције те насумично уједају све што је живо, већ пре личе на ванземаљце из Карпентеровог (John Carpenter) Они живе, асимилирајући се с људима, они освајају власт интелигентно и поступно. Али док Карпентерови туђинци злонамерно настоје да завладају над недужним људским родом, ванземаљци у Инвазији покушавају да апелују на разум људи како би они и добровољно пристали на „преображај.“ Главну јунакињу филма, психијатра Керол (Кидмен), у неколико наврата наговарају заражени бивши муж Такер (Jeremy Northam) као и заражени љубавник Бен (Крејг) да пристане на нови живот, јер, кажу они, њихове, ванземаљске, методе не разликују се од њених (психијатријских). И она прописује лекове у циљу добробити људи као што то сад чине они. Осим тога, тврде они, остаје ти све: успомене, свест о себи, итд. Дакле, ту се види да ванземаљство наступа као један од многобројних начина да се све промени како би све остало исто. Те понуде Керол одбија истовремено настојећи да сачува свог сина, на-вирус-имуног дечака Оливера (Jackson Bond), који представља вероватно једину наду човечанства.

Али, шта још одликује ванземаљце? Они су безосећајни. Тако се међусобно препознају. Ко? Ванземаљци? Па не, људи! На јавним местима људи се препознају по плачу, гневу и уопште, по разним јаким емоционалним реакцијама. Идеологија која преображава појединца у субјекта на тај начин, као човека од крви и меса (који плаче, смеје се, пати, радује се) јесте идеологија хуманизма која доминира у позном капитализму. У њеној основи лежи идеја да смо сви ми испод својих униформи, одећа, рита, црних, белих или жутих кожа – људи. Тако схваћен хуманитет претпоставља „идеолошку неутралност,“ он се замишља као „неискварено срце друштва,“ неисцрпни ресурс демократије и не може по себи бити извор било каквог зла, јер свако зло тобоже почиње са идеологијом – том „кривом свешћу о друштвеној стварности.“ Управо та, „анти-идеологичност“ хуманизма јесте његова идеолошка одлика пар ехеланце. Идеологија се са тог становишта увек схвата као нешто химерично, утварно, нереалано и, у крајњој линији, нечовечно. Хуманизам себе види као (вулгарну) голу истину о потребитом бићу које осећа и тежи срећи док избегава несрећу. Слобода је према томе слобода да се ужива и све што се томе супротставља бива истог часа означено као фанатизам, тоталитаризам, једном речју, неслобода. Срећа се схвата као континуитет спонтаног задовољења непосредних потреба а несрећа као насиље над слободом да се ужива које, по правилу, потиче из неке „уврнуте идеолошке конструкције.“ Многи анти-утопијски филмови наивно схватају политику као нешто што се простире између два пола – демократије склоности и аскетизма идеологије. Један од недавних примера је Еквилибријум (Equilibrium, Kurt Wimmer, 2002) где управо видимо ту лажну, неуротичку опозицију као и само то наивно схватање идеолошке интерпелације: свеprisутни тоталитарни режим управља мортификованим поданицима путем Прозијума, лека од кога они губе способност да осећају, док дисиденти (sense-offenders) кришом уживају подједнако у „ситницама“ као што уживају у предметима „високе“ уметности, битно је да уживају, али још увек не слободно јер се крију од погледа великог Другог.

Вратимо се ванземаљцима и њиховим одликама. Њихова инвазија доноси, на кратко, мир у свету. Буш и Чавез загрљени, Американци напуштају Ирак, Северна Кореја у миру са суседима. У одсудној сцени, Бен-ванземаљац говори о „бољем свету“ који они доносе, свету без насиља, без сиромаштва, свету у коме „нема другог“ и када му Керол на све то каже „ти више ниси Бен“, овај одговара: „не, нисам само Бен, ја сам сада више од Бена.“ Дакле ванземаљство је, лакановски речено, „оно што је у субјекту више од њега самог.“ А једино идеал може имати такав статус. То није све. Током читаве радње филма они покушавају да зауставе Керол али не и да је убију. Они никога нису убили. Међутим, у целој својој привремено успешној ненасилној борби против насиља они су ипак спремни за један једини акт насиља, а то је насиље над дететом (Олијем, јер је имун на вирус). Па пошто жртвовати дете за Керол није опција, штитећи га она убија чак петоро заражених. Насиље над дететом је линија коју Инвазија, попут многих других филмова није успела да пређе, али јој се мора признати не само то да је пришла томе близу, већ и да је дете препознала као најважнију препреку, најмоћнијег непријатеља, управо класног непријатеља.

Шта је данас дете? Какав је идеолошки статус детета у хуманистичкој ери позног капитализма? Дете није просто човек или некакав мали човек, дете је нешто попут над-човека у оном смислу у коме нам невоље непрестано висе над главама, у смислу постмодерног суперега који забрањује било какве забране и самим тим посредно (али и непосредно) наређује да се ужива. Ако обратите пажњу, видећете да су холивудски филмови препуни стармале, безгрешне, асексуалне, за-зло-незнајуће деце, која по правилу бивају вишеструко зрелија и мудрија од својих инфантилних родитеља. И не само то. Читава једна (веома моћна) грана невладиног сектора у савременом грађанском друштву посвећена је правима детета и осигуравању деце од насиља, злоупотреба и слично. Дете је такође под опсадом индустријске робе, попут играчака и пелена, чији је циљ, заправо, да дете што дуже остане дете. У школама се све више истискују традиционалне форме оцењивања и принуђивања детета на учење.

Популарно-психолошки приручници за подизање деце писани у духу New Age-а, забрањују сваки облик кажњавања, па чак и да се до извесног старосног доба детету говори не. Попут лептирица око свеће све ове дискурзивне праксе круже око срца поретка – идеологема детета. То срце пумпа крв од које се капитализам репродукује. На детету постаје очигледна логика капитализма: забрањене су све забране, уживање је наређено. Лакановска парафраза чувеног Фројдовога става би гласила: дете је Име-оца човека. Отуд потиче савремена диктатура среће (живот је кратак, уживај у животу!) и комплекс кривице због неуспеха да се ужива (да ли си пробао све у животу?) Тако се одгаја потрошач који, по старој али актуелној Марксовој формули идеологије, „то не зна, али то ради.“

У том смислу, покушај ванземаљаца у Инвазији делује задивљујуће револуционарно. Они супротно пермисивној логици хуманистичког капитализма спроводе рестрикције над осећањима – кантовском језгру патологије, гаје универзалне идеале (светски мир, бољи свет, итд.) и, најважније од свега, спремни су за ударац у само срце поретка, идеологем детета, који данас више од било ког старомодног, буњуеловског лика трулог буржуја који само ждере, носи карактер класног непријатеља.

Међутим, аутор(и) филма нису несвесни својих субверзивних учинака. На самом крају филма, када је епидемија већ потпуно искорењена а сви заражени поново постадоше људска бића, у сцени у којој су све координате старе реалности чврсто на свом месту: пространа кухиња дома више класе, раздрагана деца се спремају за школу, родитељи за посао, чита се дневни извештај о мртвима у Ираку итд. Керол се, изненада, на вест о мртвима у Ираку, забринуто присећа шармантног руског амбасадора и његових речи на једном пријему: замислите свет у ком нема насиља, проблема... замислите да људи престану да буду људи... Завеса. Дакле, Инвазија нам препоручује да поново промислимо смисао хуманизма. Шта у овом контексту значи бити човек? То значи бити осетљивио биће, попут незаштићеног, невиног детета, које само жели да буде срећно и ништа више. Филм јасно сугерише да неједнакост и насиље нужно припадају свету таквог човека, то јест да је он као такав нужно производи неједнакост и насиље и да је

заинтересован за опстанак управо таквог света.

Инвазија на свеж начин поставља проблем који савремена политичка левица не опажа јер још увек траје њен догматски (хуманистички) дремеж. Таква левица задовољно посматра како свет полако (не-револуционарно) ипак „напредује“ са проповедницима људског достојанства попут Била Гејтса и Џорџа Сороша, заштитницима деце попут Анђелине Џоли и Мадоне, еколошки одговорних појединаца попут Ала Гора...

Невероватно је да се неке левичарске организаје још увек боре против лика традиционалног капиталисте, суровог експлоататора који мисли само на профит. Тај лик је превазиђен. На његово место ступио је лик пост-модерног шефа, „човека попут тебе и мене“ који је на „ти“ са радницима, не пропушта прилику да приложи средства за хуманитарне сврхе и веома се брине због глобалног загревања као и због недостатка толеранције према мањинама. Наравно, ти не можеш да се поредиш са њим јер си сиромашан, неосетљив на патње других људи, својим понашањем уништаваш околину, а поврх свега, пун си предрасуда и зато мрзиш мањине. Виша класа је преузела поменуте дискурсе како би увек могла лако да оптужи нижу класу за себичлук, нетолеранцију и еколошки простаклук. Уместо да попут Наоми Клајн, „зна све истине о неолибералном злу,“ за левицу би било боље да путем одрицања од свог тог „знања“ заузме поново становиште пролетаријата и почне да се пита како је могућ свет у ком ће људи престати да буду људи.